

**DN. DV RANDI || à Sancto Portiano, in Sententias
Theologicas Petri Lombardi || Commentariorum libri ||
quatuor. ||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio prima. Vtrum sine gratia possit homo cognoscere aliquam
veritatem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

QVÆSTIO PRIMA.

Verum sine gratia possit homo cognoscere aliquam veritatem.

Tho. 1. 2. q. 109. ar. 1.

Circa distinctionem istam primò queritur, vtrum sine gratia possit homo cognoscere aliquam veritatem. Et videtur quòd non, quia sicut se habet sensus ad sensibilia, sic intellectus ad intelligibilia. Sed sensus visus qui inter omnes est nobilissimus nihil potest videre sine extrinseco lumine, ergo nec intellectus potest aliquid intelligere sine aliquo lumine superaddito, quòd est gratis datum.

Item factior est via cognoscendi aliquid per doctrinam quam per inuentionem, sed nullus potest acquirere scientiam veritatis per doctrinam exterius, nisi Deus doceat interius (vt dicit Aug. lib. de magistro) ergo multò minus per inuentionem, & sic nullo modo.

3. IN contrarium est, quia si absq. gratia nò possemus aliquid verum intelligere nullum nostrum intelligere esset purè naturale, & ita intellectus secundum se caret propria operatione quòd est inconueniens, ergo &c.

4. **RESPONSIO.** gratia dupliciter accipitur, vno modo pro gratia Dei prouidentia, qua gratis omnibus rebus impendit ea quæ ipsis conueniunt. Alio modo accipitur gratia pro habituali dono recepto in anima. Primo modo nulli est dubium quòd sine gratia Dei non possumus quicquam verum intelligere, quia sine intellectu què Deus homini dedit ex sua prouidentia tanquam aliquid necessarium ad finem suum nihil intelligere possumus, si autem accipitur gratia pro dono habituali aut illud erit gratum faciens vel solum gratis datum. Si primo modo sic dicendum est quòd sine gratia possumus quocumque verum intelligere, quia talis gratia vel est idem quòd charitas vel non est sine charitate, sed sine charitate possumus quocumque verum intelligere, ergo & sine tali gratia. Minor probatur, quia perfectio prioris nò dependet à perfectione posterioris, propter quod intellectus ad intelligendum verum nò requirit gratiam quæ perfectio voluntatis ponitur. Et hoc est quòd dicit Aug. 1. lib. retractionum nò approbo quòd in oratione dixi Deus qui non nisi mundos scire verum voluisti. Respondi enim potest multos etiam nò mundos multa vera scire, sed per gratiam homo mundus efficitur.

Si autem gratia vocetur quocumque habituale donum gratis datum quòd potest esse commune bonis & malis, sic distinguendum est de veritate, quia quædam veritas est de sensibilibus & ex sensibilibus deducta, quædam verò quæ nec est in sensibilibus, nec ex sensibilibus deduci potest. Primam veritatem potest intellectus intelligere absq. dono quocumque supernaturali gratis dato, quia quilibet potentia potest in obiectum sibi proportionatum absque quocumque extrinseco, sed obiectum proportionatum nostro intellectui est veritas in sensibilibus & ab eis deducta, sicut intellectus noster est quoddam intellectuum cum sensitiuo, ergo talem veritatem potest intelligere intellectus noster sine quocumque ad. lito. Si autem sit veritas quæ nec sit in sensibilibus, nec ab eis potest deduci vt sunt multa quæ si de tenemus, sic talis veritas potest cognosci dupliciter. Vno modo cognitione intuitiua vel scientifica. Alio modo cognitione coniecturali, vel per modum qualiscumque assensus. Primam cognitionem non potest habere intellectus viatoris ex se de veritate supernaturali, cuius ratio est, quia omnis talis cognitio, vel est aliquid cuius per se, & in se notio, & est cognitio intuitiua, vel deduci potest ex per se notis, si sit cognitio scientifica, sed talis veritas supernaturalis nò est intellectui viatoris quantum ad modum cognitionis naturalis de se & in se nota, nec ex per se notis nobis potest deduci, vt plenius declaratum fuit in primo libro, ergo de tali veritate nò potest intellectus viatoris de se habere cognitionem intuitiuam vel scientificam.

et p. 1.

Si autem loquamur de cognitione quæ est qualiscumque assensus ex coniectura vel autoritate dicentis, sic videtur esse dicendum, quòd sine quocumque habitu supernaturali potest intellectus noster veritati articulorum

assentire. Quòd patet primò, quia illi veritati potest intellectus noster assentire, ad cuius obiectum habet motuum, & si non necessarium, tamen probabile & persuasiuum. Assentimus enim multis, de quibus non habemus necessariam rationem, sed valde tenuem coniecturam, sed ad assentiendum veritati supernaturali sine quocumque habitu habemus motuum probabile & persuasiuum, vt bi gratia, quum Christus doceret se esse verum Deum, & ad confirmationem suæ doctrine faceret signa quæ solus Deus potest facere, sicut ipse dixit, si mihi non vultis credere, operibus credite: talia signa poterant inclinare intellectum ad credendum ipsum esse Deum. Vnde & doctores dicunt quòd demones crediderunt Christum esse Deum, non per habitum infusum, sed ex apparentia figurarum, quare &c.

7. Item credere est assentire alicui vero non propter se, sed propter autoritatem dicentis: sed ad hoc nò videtur aliquis necessarius habitus, credo enim pluriam futuram quia ita dicit Astrologus & credo Deum incarnatū, quia ita dicit scriptura, quam puto secundum autoritatem ecclesie à Deo inspiratam, quare &c. Item non requireretur habitus, nisi vt eleuaret potentiam, sed istud non est necessarium, quia quantum sit super facultatem naturalem intellectus nostri clarè intelligere veritatem articulorum, tamen non est super facultatem eius assentire ei ex autoritate alterius. Multis enim assentimus ex dictis sapientium quæ non clarè intelligimus. Item secundum doctores, hereticus discredens solum vnum articulum caret habitu fidei infusæ, & tamen assentit aliis articulis: ergo non videtur necessarium quòd ponamus habitum infusum ad assentiendum veritati articulorum. Et si dicatur, ergo nò des superfluit. Dicendum quòd nò, quia etsi non sit necessaria propter assensum absolute acceptum, est tamen necessaria ad hoc, vt intellectus veritati articulorum, & assentiat facilliter contra intellectus duritiam, & si miter ac disere contra intellectus errorem, quia vnusquisque habitus, sicut inclinatur ad proprium obiectum, sic facit resutare contraria.

8. AD primum argumentum dicendum quòd lumen extrinsecum non requiritur ad visionem corporalem ex parte visus, tanquam aliquid cooperans visui ad videndum, sed requiritur tanquam dispositio medii & organi ad recipiendum speciem coloris vel ipsam visionem, quæ non potest esse nisi diaphana acta illuminata. Vnde & alii sensus lumen non requirunt ad cognoscendum proprium obiectum, quòd sine lumine extrinseco presentia liter habere possent. Et similiter est circa intellectum, cuius obiectum potest presens esse sine quocumque dono habituali superaddito.

9. Ad secundum dicendum quòd secundum August. ibidem, ille qui docet similis est illi qui mouet digitum ad ostendendum visui, qui tamen virtutem visuum non confert videnti, & homo potest exterius verba profert, quæ sunt signa veritatis, non tamen vim intelligendi veritatem præbet, sed est à solo Deo: pro tanto ergo Deus dicitur interius docere quòd vim intelligendi in nobis causat, & non ex hoc quòd in cognitione cuiuslibet veritatis nouum lumen infundat.

QVÆSTIO SECVNDA.

Verum sine gratia possit homo aliquod bonum facere.

Tho. 1. 2. q. 109. ar. 2.

Secundò queritur, vtrum sine gratia possit homo aliquid bonum facere. Et videtur quòd non, quia cognitio boni præcedit operationem eiusdem: sed cogitare bonum non possumus sine gratia. 1. Corin. 13. Non sumus sufficientes cogitare aliquid à nobis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est, ergo nec facere.

2. Item Ioan. 15. sine me nihil potestis facere, sed Deus habitat in nobis per gratiam, ergo sine gratia non possumus in opus bonum.

3. IN contrarium est, quia sicut se habet intellectus ad cognitionem veri, sic voluntas ad eius amorem & potentia operatiua ad eius executionem, sed sine gratia potest

intela